

Čo skrývajú záškoláci?

Záškoláctvo je známym a v niektorých školách frekventovaným sociálno-patologickým javom. Bežný človek ho môže vnímať ako výstrelok, prípadne jednorazové zlyhanie dieťaťa, prax však ukazuje, že akékoľvek záškoláctvo je skôr indikátorom nejakého problému, ktorý dieťa, či mladý človek rieši. Preto nesmieme skončiť len pri neospravedlnených hodinách a vyriešených súdoch. Záškoláctvo je totiž blikajúca kontrolka. Pre rodiča aj pre školu.

Na záškoláctvo sa príde pomerne jednoducho. Pozornejšiemu triednemu učiteľovi neuniknú zvláštne ospravedlnenky, záškoláka prezradí aj náhoda alebo sa nechtiac prezradí sám. Ku mne ako školskému sociálnemu pracovníkovi sa dostane tip od triedneho alebo od detí. Vtedy už putuje dieťa do mojej kancelárie. Priamo a bez naťahovania ho informujem, že máme nejasnosti a že by som chcel vysvetlenie.

Je veľmi dôležité, s akým pocitom k vám dieťa ide. Ak vie, že má byť usvedčené, potrestané, pristihnuté, komunikuje obranne, prípadne útočne. Ak je dieťaťu zdôrazňované, že ide vysvetliť situáciu, má nádej, že môže aspoň časť vecí zachrániť, prípadne, že ho nejdete odpísať. Nakoniec, môže sa stať aj to, že tip je nesprávny alebo skutočne došlo k nedorozumeniu. Nastavenie dieťaťa zväčša rozhoduje o tom, ako sa celý prípad vyrieši. U mnohých pedagógov som si všimol, že majú tendenciu dieťa usvedčiť skôr, ako sa prizná. Myslím si však, že aj keď viete možno celú pravdu, je cennejšie pre dieťa aj pre vás, ak vám vyrozpráva veci samo. Buduje sa tým vzťah, ktorý budete potrebovať. Čas investovaný do rozobratia problému sa aspoň podľa mojich skúseností vráti v pomerne nízkej recidíve záškoláctva.

Skúmajte dôvody

V začiatkoch svojej praxe som sa stretával so záškoláctvom typu „mám lepší program“. Boli to neospravedlnené jednodňovky, kedy si jednotlivec alebo skupinka spravili „výlet“. Doniesli „dajakú“ ospravedlnenku, ktorá sa dala vtedy zohnať za 50 korún. Na požiadanie ju prostredníctvom priesvitnej fólie vedeli vtlačiť aj do žiackej knižky. To boli najzložitejší záškoláci, lebo mali ospravedlnenku od lekára.

Mnohí z týchto žiakov sa v škole nudili, o čom sa málo nahlas hovorí. Boli to ledva prechádzajúci žiaci, ktorých systém honby za jednotkami a percentami nudil. Navyše komplikované rodinné vzťahy im pripomínali niektoré typy učiteľov, hlavne tie direktívne, bazírujúce na druhoradých veciach ako okraje v zošite, úhľadné písmo, stopercentné ticho

a podobne. Po určitých opatreniach sa tento typ záškolákov eliminoval na minimum. Pomohlo k tomu aj dôsledné riešenie problémov detí v škole v spolupráci s rodinou.

Dôvodmi na záškoláctvo bývajú často rodinné problémy, školská a spoločenská neúspešnosť a túžba experimentovať. Jedna siedmačka blicovala, aby mohla špehovať otca, ktorý si našiel frajerku, iný žiak mal strach z toho, že si ho nikto nevyberie v družstve na telesnej, a tak tesne pred ňou viackrát ušiel. Niektoré deti sa blicovaním snažia vyhnúť písomke a nesplneným úlohám. Zaujímavým fenoménom sú deti, ktoré sa po dlhodobej ospravedlnenej absencii začínajú vyhýbať vyučovaniu, pretože po ich príchode do školy sa u nich snaží každý učiteľ nahnať dostatok známok a nezvládnu tlak písomiiek a odpovedí na každej hodine. Sú deti, ktoré chodia poza školu kvôli šikanovaniu v triede alebo kvôli svojmu hendikepu.

Riešenia len na mieru

Školská choroba záškoláctvo je liečiteľná. Nikdy asi úplne nevymizne, ale ak zriaďovateľ, vedenie i učitelia pochopia, že investícia do sociálnej klímy v škole je potrebná, škole to môže priniesť nielen lepšie štatistické ukazovatele, ale hlavne lepšie výsledky jednotlivých detí. Základom sú vždy maličkosti, ktoré sa, paradoxne, menia najťažšie. Sú to napríklad pravidlá ako ospravedlnenka vždy len v žiackej knižke, písomné ospravedlnenie maximálne do dvoch dní, povinnosť rodiča oznámiť príčinu v prvý deň neprítomnosti. Veľmi dôležité je jednotné a rovnaké informovanie všetkých detí a rodičov o pravidlách, ktoré umiestnime do každej triedy na nástenku, na školský web a oznámime na rodičovskom združení.

Čo veľa škôl podceňuje, je, či pravidlá korešpondujú s platnou legislatívou. Mnohé školy vymýšľajú pravidlá prísnejšie ako zákon, snažia sa deti a rodičov zastrášať sankciami nad rámec zákona a výsledkom je, že aktéri zostávajú nepostihnuteľní.

Riešenie záškoláctva si vyžaduje čas. Môžu mu ho venovať odborní zamestnanci alebo triedni učitelia, na čo by mali mať vytvorené podmienky.

Know - how musí byť šité na mieru každého prípadu zvlášť.

Bez toho záškoláctvo ťažko poraziť.

Peter LENGYEL
Fakulta zdravotníctva a soc. práce, TU
sociálny pracovník na ZŠ

Uverejnené: 04.03.2014,

[Časopis DOBRÁ ŠKOLA](#)